

2. Бабайлов В., Дмитрієва О. Ризик-інженерія і ризик-виробництво як управління в умовах інженерних і виробничих ризиків. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2023. №30. <https://doi.org/10.30977/PPV.2226-8820.2023.30.204>

РОЗРАХУНОК СТРАХОВИХ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ

Горбатюк В.О.

*Науковий керівник: Непран А.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В системі управління запасами на промисловому підприємстві важливого значення набуває встановлення страхових запасів. Їх правильне та обгрунтоване визначення дозволяє до мінімуму скоротити запаси та забезпечити безперервний процес виробництва. Як відзначала Л. О. Рубан, розроблення ефективної логістичної системи управління запасами є запорукою успішного функціонування підприємств в умовах економічних обмежень [1, с. 316]. В загальному вигляді політика управління запасами на підприємстві полягає у вирішенні двох проблем: в яких розмірах та в які строки необхідно формувати запаси.

Для визначення страхованих запасів використовуються різні способи. Частіше всього на підприємствах розмір страхового запасу визначають в розмірі 50 % від поточного запасу, а при значних відстанях перевезення – до 100 %. Це часто призводить до формування надлишкових запасів, що негативно впливає на оборотність оборотних засобів.

Одним із перспективних способів є визначення розміру страхових запасів за допомогою статистичних методів. Розрахунок страхових запасів базується на визначенні середніх коливань в поставках запасів на підприємство. Ці показники дозволяють встановити, наскільки в середньому спостерігаються відхилення фактичних поставок від їх середнього рівня.

В основі розрахунку лежить встановлення середніх інтервалів поставок. Математично розрахунок може здійснюватися наступним чином (формула середньої зваженої):

$$\bar{i} = \frac{\sum q \cdot i}{\sum q},$$

де q — кількість виробничих запасів, що поставляється на i -й інтервал часу;
 i — тривалість інтервалу між поставками, днів.

Колівання в строках поставок матеріалів можуть бути визначені на основі коефіцієнта варіації (V). Розрахунок можна здійснювати за наступною формулою:

$$V = \frac{\sigma}{\bar{i}} \cdot 100,$$

де σ — середнє квадратичне вiдхилення;
 \bar{i} — середня частота поставок.

Розрахунок середнього квадратичного вiдхилення (σ) здiйснюють за

формулами простої: $\sigma = \sqrt{\frac{\sum (q - \bar{q})^2}{n}}$ та зваженої: $\sigma = \sqrt{\frac{\sum (i - \bar{i})^2 q}{\sum q}}$. Формула

середнього квадратичного вiдхилення, як правило, застосовується переважно для однакових iнтервалiв, а зваженої – для рiзних за величиною поставок.

На основi значення коефiцiєнта варiацiї приймається рiшення про формування обсягу страхових запасiв. Чим менше значення коефiцiєнта варiацiї, тим менша нерiвномiрнiсть поставок, i навпаки. Якщо поставки здiйснюються рiвномiрно за обсягами, то значення коефiцiєнта варiацiї дорiвнює нулю.

Наприклад, якщо за середнє квадратичне вiдхилення в обсягах поставок склало 5,4 дня, то при щоденному споживаннi запасiв 500 од. величина страхового запасу становитиме 2700 од.

На основi використання статистичних методiв можна бiльш точно встановити необхідний розмiр страхових запасiв, що дозволить прийняти правильне управлiнське щодо iх розмiрiв.

Лiтература:

1. Рубан Л. О., Козел М. А. Формування та оптимiзацiя виробничих запасiв у логiстичнiй системi. *Iнфраструктура ринку*. 2019. Випуск 34. С. 313–318.

ПiДПРИЄМНИЦТВО ТА КОМЕРЦIЙНА ДIЯЛЬНIСТЬ: ПОРIВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Жованик О.О.

*Науковий керiвник: Дедiлова Т.В., к.е.н., доцент
Харкiвський нацiональний автомобiльно-дорожнiй унiверситет*

У наші днi, взаємовiдносини на ринку набувають рiзноманiтних форм. Найвиразнiше це виявляється у сферi комерцiалiзацiї, де має місце вiльний вибiр напрямку пiдприємницької активностi. Цей процес охоплює не лише сферу економiки, але й суспiльно-економiчну дiяльнiсть, розвиток товарних зв'язкiв та обмiн продуктiв працi за допомогою грошей, що вiдбувається за ринковими законами i правилами.

Згiдно Господарського кодексу України, «комерцiйна дiяльнiсть (пiдприємництво) – це самостiйна, iнiцiативна, систематична, на власний ризик